

I. EDITORIAL

Despre analiza economică a contractului, altfel!

Concerning the economic analysis of the contract, otherwise!

Dr. **Mihaela SĂRĂCUȚ**

Judecător, Curtea de Apel Cluj

Cadru didactic asociat, Facultatea de Drept, UBB Cluj

În lumea juriștilor, contractul este perceput ca un instrument de organizare a schimburilor, un mecanism care leagă părți în baza unor drepturi și obligații reciproc acceptate. Dar dincolo de această definiție tehnică, contractul poate fi privit ca o metaforă a existenței umane: un pact continuu între individ și societate, între promisiune și realitate, între libertate și constrângere.

În analiza economică a contractului, mai ales atunci când privim dincolo de structura sa juridică și funcțională, ajungem să înfruntăm o întrebare mult mai profundă: ce înseamnă, cu adevărat, să „semnezi” un contract într-o lume în care libertatea individului este simultan supusă atât forței pieței, cât și normelor sociale? În spatele fiecărui acord, al fiecărei semnături, există nu doar o relație de schimb, ci și un microunivers al valorilor, identității și voinței umane.

Economia, în esența sa, este o știință a resurselor limitate, iar contractul, în această viziune, poate fi văzut ca un instrument de alocare a acestor resurse. Însă, dincolo de acest cadru utilitar, contractul reflectă o problemă filosofică profundă: cum reconciliem interesul individual cu binele colectiv? Poate un contract să fie vreodată cu adevărat echitabil sau, într-o lume a inegalităților, nu este decât o negociere între puteri asimetrice?

În mod surprinzător, analiza economică a contractului duce, inevitabil, la o interogare relativ la libertatea individuală. Cât de liber este cu adevărat un individ atunci când semnează un acord economic? Într-o piață globalizată, unde forțele economice au o influență semnificativă asupra deciziilor noastre cotidiene, putem spune că opțiunile noastre sunt încă „libere”?

Juriștii ne spun adesea că un contract reprezintă o înțelegere între părți, un acord „voluntar” asupra unui schimb de bunuri sau servicii. Totuși, realitatea demonstrează că această voluntaritate este adesea o iluzie. Este „liber” cu adevărat cel care semnează un contract dintr-o nevoie financiară profundă sau cineva care, deși nu este constrâns direct, se află sub presiunea unui context social și economic stringent?

Fiecare dintre noi, fără să semnăm vreodată un act formal, intră într-o multitudine de contracte tacite. Ne naștem într-o lume care ne impune reguli, norme și așteptări. Educația, familia, cultura – fiecare reprezintă un set de obligații asumate implicit. Uneori, aceste contracte sunt negociabile; alteori, ne găsim prinși în ele fără voie, asemenea unui contract de adeziune pe care nu l-am citit, dar pe care suntem obligați să-l respectăm.

Suntem liberi? Sau doar executăm clauzele unui contract social pe care nu l-am semnat niciodată? Libertatea de a alege este o realitate sau o iluzie?

John Locke și Jean-Jacques Rousseau vorbeau despre „contractul social”, acel pact fundamental care stă la baza ordinii politice. Dar cât de reală este această alegere? Un copil

născut într-o societate nu are posibilitatea de a negocia termenii contractului său cu lumea. Regulile îi sunt impuse. Mai târziu, în viață, contractele devin mai explicite – alegem un loc de muncă, o relație, o credință etc. Și totuși, de multe ori, aceste alegeri sunt condiționate de circumstanțe, nevoi, frică sau dorința de siguranță.

Astfel, contractele pe care le semnăm par a fi expresia liberului arbitru, dar cât de liber este acest arbitru când termenii sunt deja scriși de alții?

Fără îndoială, orice contract presupune sancțiuni pentru nerespectarea sa. În societate, cei care încalcă normele sunt excluși, pedepsiți, marginalizați. Însă, există momente în care rupura unui contract devine o necesitate morală. Cei care sfidează regulile impuse – artiștii care încalcă convențiile, revoluționarii care distrug sisteme, indivizii care refuză destinul dictat de alții – sunt cei care rescriu clauzele realității.

Și totuși, fiecare revoltă împotriva unui contract vechi duce inevitabil la semnarea unuia nou. Libertatea absolută pare să fie un ideal imposibil, pentru că, în final, existența noastră are nevoie de un cadru, fie el autoimpus sau creat de societate.

Apare, astfel, o întrebare legitimă: semnarea unui contract este doar un act formal sau un gest simbolic al încrederii reciproce?

Într-o lume în care economiile sunt tot mai mult interconectate, contractele nu sunt doar un simplu mecanism financiar, ci o fereastră către modul în care înțelegem relațiile interumane, valorile comune și distanțele dintre noi.

Astfel, analiza economică a contractului nu este doar un studiu tehnic sau formal, ci și o provocare filosofică. Care este prețul real al „libertății” în afaceri? Este contractul o formă de „legătură” sau doar un compromis între nevoi și putere? Poate economia, în esența sa, să reflecte în mod fidel idealurile umane de justiție și echitate sau, de fapt, doar construiește o lume a tranzacțiilor și a calculelor? Aceste întrebări sunt, poate, esențiale pentru a înțelege nu doar ce se află pe hârtie, ci și ce se află în spatele contractului: o interacțiune continuă între etică, putere și, desigur, economie.

Și mai este ceva: nu toate contractele sunt scrise cu cerneală pe hârtie. Există pakte invizibile pe care le facem cu noi înșine, cu cei dragi, cu timpul. Promisiunile pe care ni le facem în tăcere sunt poate cele mai grele de respectat și cele mai dureroase când sunt încălcate.

Ne promitem fericire, dar viața ne oferă compromisuri. Ne promitem loialitate, dar realitatea ne pune la încercare. Ne promitem că vom urma un vis, dar timpul și teama ne împing în altă direcție. Ce rămâne, atunci, din contractele sufletului?

Poate că esența existenței nu este despre a evita contractele, ci despre a le înțelege și a le alege pe cele care ne definesc cu adevărat. Să știm când să semnăm, când să renegociem și, mai ales, când să rupem un contract care ne limitează.

Poate că viața nu este altceva decât un lanț de acorduri succesive, o căutare continuă a unui echilibru între cine suntem și cine am putea fi. Și, poate, cel mai important contract pe care trebuie să-l semnăm vreodată este cel cu noi înșine: acela de a trăi autentic, fără clauze ascunse și fără frică de penalități.

II. ARGUMENTUM

Finanțarea privată responsabilă a litigiilor

Responsible private litigation funding

Conf. univ. dr. **Vasile NEMEȘ**
Asist. univ. dr. **Gabriela FIERBINȚEANU**

Rezumat

Deși limitată la nivelul Uniunii Europene, finanțarea de către terți a litigiilor (mai cunoscută sub titulatura Third Party Litigation Funding – TPLF) reprezintă o practică cu un rol din ce în ce mai important în sistemele judiciare, mai ales din perspectiva facilitării accesului la justiție. Principalele întrebări legate de TPLF se referă la impactul pe care acest mecanism l-ar putea avea asupra integrității procedurilor judiciare, precum și la posibilele efecte de domino asupra competitivității. Deși facilitarea accesului la justiție prin intermediul acestei proceduri va permite părților să introducă acțiuni meritorii pe care altfel nu le-ar fi putut introduce din lipsă de resurse, practicile care pot afecta în mod negativ integritatea procedurilor judiciare și interesele părților ar putea constitui obstacole cu un impact negativ asupra creșterii economice.

Cuvinte-cheie: TPLF, transparența finanțării, acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor, conflicte de interese.

Introducere

Finanțarea litigiilor de către terți („TPLF”) privește ipoteza în care un finanțator furnizează resurse financiare sau de altă natură unei părți la un litigiu, de obicei reclaman-tului, cu care finanțatorul nu are neapărat o legătură, pentru a permite părții respective să suporte costurile litigiului, în schimbul unei părți din eventuala atribuire pe care partea respectivă o va primi la câștigarea acestui litigiu. Ipoteza nu este nouă, ci mai degrabă readusă în atenția publicului. Creditorii au finanțat mult timp procese pentru profit în Grecia Antică, practici cu consecințe negative, manifestate prin alterarea justiției, acțiuni vexatorii, falsificarea probelor. Atena antică a dezvoltat unele măsuri de protecție necodi-ficate, însă, în timp ce Roma antică, ce se confrun-ta, de asemenea, cu aceste tehnici, a început să elaboreze norme care să guverneze finanțarea litigiilor¹. Din perspectiva modernă, finanțarea litigiilor reprezintă o prezență constantă în societățile democratice, chiar dacă, uneori, se camuflează în cadrul acțiunilor colective, acordurilor de onorarii neprevăzute, subrogației. TPLF a apărut în anii 1990 în Australia și s-a răspândit rapid în Regatul Unit și în Statele Unite, până la începutul anilor 2000, instanțele din Regatul Unit interpretând, în general, că acordurile de finanțare a litigiilor nu mai erau în conflict nici

¹ M. Velchik, J.Y. Zhang, *Islands of Litigation Finance*, Stanford Journal of Law, Business & Finance, vol. 24, nr. 1/2019, disponibil la adresa SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3432036>.

măcar cu ordinea publică¹. În prezent, finanțatorii de litigii își desfășoară activitatea și în majoritatea (dar nu în toate) statelor membre ale UE. O estimare recentă plasează piața globală a investițiilor în finanțarea litigiilor la o cifră de 13 miliarde USD în anul 2022, preconizând că aceasta va depăși 35 de miliarde USD până în 2035². În același timp, un alt raport plasează cota UE pe piața finanțării litigiilor la aproximativ 15% din totalul global la nivel mondial, dar cu un puternic potențial de creștere³.

Evoluția la nivelul Uniunii Europene

Comisia Europeană s-a aplecat asupra TPLF încă din anul 2008, în contextul acțiunilor colective în despăgubire ale consumatorilor și din perspectiva accesului efectiv la justiție, ca o posibilă cale de abordare a deficitului de resurse pentru inițierea unor litigii complexe în vederea reprezentării consumatorilor în acțiunile colective. Recomandarea Comisiei Europene din 2013 privind acțiunile colective în despăgubire, ce conține principiile generale privind finanțarea litigiilor⁴, sublinia faptul că statele membre ar trebui să se asigure că, în cazul unui asemenea mecanism de finanțare, se interzice calcularea remunerației acordate furnizorului de fonduri sau a dobânzii percepute de acesta în funcție de valoarea tranzacției încheiate sau a despăgubirilor acordate, cu excepția cazului în care această metodă de calcul este reglementată de o autoritate publică pentru a asigura respectarea intereselor părților. Recomandarea se aplică orizontal, nu numai în materie de protecție a consumatorilor, având în vedere că principiile reținute în cuprinsul său privesc transparența finanțării, prevenirea conflictelor de interese între finanțator și părți, protecția autonomiei procedurale a părții finanțate și, nu în ultimul rând, interesele economice ale solicitantului. Astfel, Recomandarea propune o regulă generală de informare, conform căreia partea reclamantă are obligația de a declara originea fondurilor utilizate pentru susținerea acțiunii în justiție. Instanța ar trebui să fie în măsură să suspende procedurile în cazul în care există un conflict de interese între partea terță finanțatoare și reclamant. Deși nu se impune interzicerea în sine a finanțării de către un terț, se recomandă interzicerea încercării de influențare a deciziilor procedurale, finanțării acțiunilor împotriva concurenților sau percepției de dobânzi excesive. În Raportul din 2018 privind punerea în aplicare a Recomandării⁵, Comisia Europeană observa că statele membre nu au pus în aplicare aceste principii. Potrivit Raportului, o asemenea lipsă echivala cu faptul că TPLF putea prolifera, fără constrângeri de natură juridică, creând astfel stimulente potențiale pentru desfășurarea de litigii în anumite state membre. În concluziile Raportului, Comisia anvizaja o

¹ *A Brief History of Litigation Finance*, Harvard Law School Center on the Legal Profession, septembrie/octombrie 2019, disponibil la: <https://clp.law.harvard.edu/knowledge-hub/magazine/issues/litigation-finance/a-brief-history-of-litigation-finance/>.

² Research Nester, *Litigation Funding Investment Market: Global Demand Analysis and Opportunity Outlook 2023-2035*, 7 august 2023, disponibil la: <https://www.researchnester.com/reports/litigation-funding-investment-market/2800>.

³ Deminor, *Litigation Funding from a European Perspective: Current Status of the Market, Recent Issues and Trends*, 2022, disponibil la: <https://www.deminor.com/en/litigation-funding-european-perspective>.

⁴ Recomandarea Comisiei din 11 iunie 2013 privind principiile comune aplicabile acțiunilor colective în încetare și în despăgubire introduse în statele membre în cazul încălcării drepturilor conferite de dreptul Uniunii (2013/396/UE), *JO L 201*, 26 iulie 2013.

⁵ Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind punerea în aplicare a Recomandării Comisiei din 11 iunie 2013 privind principiile comune aplicabile acțiunilor colective în încetare și în despăgubire introduse în statele membre în cazul încălcării drepturilor conferite de dreptul Uniunii (2013/396/UE), COM/2018/040 final.

analiză suplimentară a anumitor aspecte ale recomandării, esențiale pentru prevenirea abuzurilor și pentru asigurarea utilizării în condiții de siguranță a mecanismelor de acțiuni colective, cum ar fi cele care privesc finanțarea acțiunilor colective.

Un pas timid în reglementarea TPLF l-a constituit Directiva (UE) 2020/1828 privind acțiunile în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor și de abrogare a Directivei 2009/22/CE (Directiva), în preambulul acesteia (considerentul 10) reținându-se necesitatea stabilirii de norme privind anumite aspecte procedurale, cum ar fi desemnarea și finanțarea entităților calificate, în vederea combaterii recurgerii abuzive la acțiunile în reprezentare. Directiva sesizează astfel importanța echilibrului între eficiențizarea accesului la justiție al consumatorilor și consacrarea de garanții adecvate pentru evitarea abuzurilor de procedură care ar obstrucționa capacitatea întreprinderilor de a-și desfășura activitatea pe piața internă. În cadrul Directivei, TPLF este permisă, dar supusă unor condiții stricte, în special în contextul acțiunilor colective în despăgubire. Directiva impune divulgarea completă a acordurilor de finanțare către instanță și către toate părțile implicate. Această cerință asigură transparența rolului și intereselor finanțatorilor terți, prevenind orice influențe ascunse care ar putea afecta rezultatul litigiului. Astfel, Directiva contribuie la menținerea echității și integrității procesului judiciar, asigurându-se că toate părțile interesate sunt conștiente de dinamica financiară a acestui mecanism. Prevederile acesteia impun și condiții stricte privind nivelul de control pe care finanțatorii îl pot exercita asupra litigiului. Acestora le este interzis să influențeze în mod nejustificat deciziile privind desfășurarea litigiului, dispoziție esențială pentru a garanta că obiectivul principal al acțiunii în justiție rămâne protecția consumatorilor afectați și nu interesul financiar al finanțatorilor. Pentru a preveni conflictele de interese, Directiva impune ca orice conflict potențial între interesele finanțatorului și cele ale consumatorilor să fie clar dezvăluit și gestionat. Această măsură este menită să protejeze consumatorii împotriva oricăror acțiuni ale finanțatorilor care ar putea submina pretențiile lor legale sau ar putea duce la decontări inechitabile. Directiva subliniază, de asemenea, necesitatea ca finanțatorii să dispună de resurse financiare suficiente pentru a-și îndeplini obligațiile. Cerința garantează că finanțatorii pot sprijini în mod adecvat acțiunea în justiție pe toată durata acesteia, fără a compromite stabilitatea financiară a cauzei. Potrivit considerentului 52 al Directivei, finanțarea indirectă a unei acțiuni în reprezentare de către organizații care sunt finanțate prin contribuții egale de către propriii membri sau prin donații, inclusiv donații efectuate de comercianți în cadrul inițiativelor în materie de responsabilitate socială a întreprinderilor sau de finanțare participativă, ar trebui să fie considerată eligibilă pentru a fi calificată drept finanțare de către un terț. Trebuie precizat că art. 10 al Directivei lasă la latitudinea statelor membre reglementarea finanțării acțiunilor în reprezentare pentru obținerea de măsuri reparatorii. În cazul în care dreptul intern permite TPLF, statele membre se vor asigura, potrivit alin. (1) al art. 10 din Directivă, că deciziile entităților calificate în contextul unei acțiuni în reprezentare, inclusiv deciziile privind tranzacțiile, nu sunt influențate în mod necorespunzător de un terț, într-un mod care ar aduce atingere intereselor colective ale consumatorilor vizați de acțiunea în reprezentare, respectiv că acțiunea în reprezentare nu este introdusă împotriva unui pârât care este un concurent al finanțatorului sau împotriva unui pârât de care finanțatorul este dependent. Conformarea la aceste dispoziții este evaluată de instanțele judecătorești sau autoritățile administrative implicate în acțiuni în reprezentare pentru obținerea de măsuri reparatorii, prin verificarea situațiilor financiare care enumeră sursele de finanțare utilizate pentru sprijinirea acțiunii în reprezentare [alin. (2) al art. 10]. Instanțele judecătorești sau autoritățile administrative au competența de a obliga entitatea calificată să refuze sau să facă modificări referitor la finanțarea respectivă și, dacă este necesar, să respingă calitatea procesuală a

entității calificate într-o anumită acțiune în reprezentare, respingerea neafectând drepturile consumatorilor vizați de respectiva acțiune în reprezentare [art. 10 alin. (4)]. Deși benefică, cel puțin ca pas preliminar, intervenția legislativă unională a fost considerată de doctrină o ocazie ratată, ce lasă fără răspuns numeroase întrebări legate de TPLF¹. În continuarea acestei radiografii a acțiunilor unionale, menționăm Rezoluția Parlamentului European din 13 septembrie 2022² conținând recomandări adresate Comisiei privind finanțarea privată responsabilă a litigiilor, ce are ca anexă o propunere de Directivă referitoare la reglementarea finanțării de către terți a litigiilor. Rezoluția invită Comisia să propună o directivă care să reglementeze TPLF în UE, „după expirarea termenului de aplicare” a Directivei (UE) 2020/1828, și anume 25 iunie 2023, și „ținând seama de efectele directivei respective”. Rezoluția nu se limitează la un anumit sector, ci se referă la toate tipurile de litigii și arbitraj. Rezoluția referă experiențele negative din jurisdicții din afara Europei, în special Australia și Statele Unite, fără a se baza însă pe dovezi ale unor probleme similare în UE. Proiectul de directivă anexat la rezoluție prevede norme restrictive privind accesul pe piață, permite autorităților să investigheze și să sancționeze orice încălcare, impune cerințe de viabilitate financiară finanțatorilor și prevede norme obligatorii privind acordul de finanțare.

Reglementarea TPLF la nivel național

România nu a consacrat un regim distinct pentru TPLF³, cu excepția dispozițiilor de punere în aplicare privind Directiva (UE) 2020/1828. Principiul libertății contractuale se aplică TPLF atât timp cât nu încalcă bunele moravuri sau dispozițiile obligatorii ale Legii 51/1994 privind profesia de avocat, Statutul profesiei de avocat sau Codul deontologic al avocaților⁴. În ceea ce privește transpunerea Directivei mai sus referită, România a optat pentru posibilitatea finanțării acțiunilor prin sponsorizare (art. 10 Legea nr. 414/2023 privind desfășurarea acțiunilor în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor). Potrivit art. 10 alin. (1) din Legea nr. 414/2023, acțiunile în reprezentare pentru obținerea de măsuri reparatorii pot fi finanțate de un terț, în conformitate cu prevederile Legii nr. 32/1994 privind sponsorizarea, cu modificările și completările ulterioare, numai dacă nu există conflicte de interese. Logica alin. (2) al aceluiași text admite interesul economic al terțului în introducerea sau rezultatul acțiunii, interes care însă nu ar trebui să afecteze protecția intereselor colective ale consumatorilor. Instanțele judecătorești naționale sesizate cu acțiuni în reprezentare pentru obținerea de măsuri reparatorii au competența de a evalua respectarea acestor garanții, în cazul în care apar motive justificate ce determină o asemenea evaluare [art. 10 alin. (4) din Legea nr. 414/2023]. Entitatea calificată poate fi obligată de instanță, potrivit alin. (6) al normei

¹ A. Biard, X.E. Kramer, *The EU Directive on Representative Actions for Consumers: A Milestone or Another Missed Opportunity?* (December 1, 2018). *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht* 2019, pp. 249-259, disponibil la adresa SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3836928> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3836928>.

² Disponibilă la adresa https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0308_RO.html, 13 septembrie 2022.

³ A se vedea și *Study on Mapping Third Party Litigation Funding in the European Union, 2025*, disponibil la https://commission.europa.eu/document/download/65adb710-1a36-4550-a4c6-a606adbff061_en?filename=Final%20Report%20EC%20Mapping%20TPLF%20in%20the%20EU.pdf, accesat la 6 mai 2025.

⁴ A se vedea și Y. Laufer, *Finanțarea de către terți a litigiilor. Impactul tendințelor europene asupra profesiei de avocat în România*, disponibil la: <https://www.juridice.ro/692634/finantarea-de-catre-terti-a-litigiilor-impactul-tendintelor-europene-asupra-profesiei-de-avocat-in-romania.html>.

precitate, să refuze sau să facă modificări referitor la finanțarea respectivă, fiind reținută ca și măsură suplimentară constatarea lipsei calității procesuale a entității calificate într-o anumită acțiune în reprezentare și respingerea acțiunii, într-o asemenea ipoteză nefiind afectate, potrivit prevederilor alin. (7) al art. 10, drepturile consumatorilor vizați de respectiva acțiune în reprezentare. Din păcate, la acest moment, din lipsa informațiilor cu privire la cauze ce au presupus implicarea unui finanțator privat, nu se poate testa raționamentul expus prin dispozițiile legale astfel consacrate.

Aspecte sensibile și posibile direcții de acțiune în materia TPLF

Principalele întrebări legate de TPLF se referă la impactul pe care l-ar putea avea asupra accesului la justiție și asupra integrității procedurilor judiciare, precum și la posibilele efecte de domino asupra creșterii și competitivității. Facilitarea accesului la justiție prin intermediul acestei proceduri va permite părților să introducă acțiuni meritorii pe care altfel nu le-ar fi putut introduce din lipsă de resurse. Pe de altă parte, practicile care pot afecta în mod negativ integritatea procedurilor judiciare și interesele părților la aceste proceduri ar putea constitui obstacole în calea asumării unei reglementări ferme. Acordurile de finanțare a litigiilor de consum implică, în general, un reclamant care solicită sprijin financiar de la un finanțator pentru cheltuieli legate de cereri de despăgubire pentru răspundere civilă delictuală sau vătămare corporală. Alternativ, acordurile de finanțare a litigiilor comerciale implică și cauze civile și comerciale de mare amploare sau chiar procedurile alternative de soluționare a litigiilor. TPLF poate corupe sistemul judiciar prin prioritizarea profitului asupra justiției, punând interesele investiționale ale finanțatorilor înaintea intereselor reclamantilor înșiși. Procedura poate permite finanțatorilor să exercite o influență nejustificată asupra litigiului în detrimentul instanțelor, al părților și al reclamantilor. Spre deosebire de avocați, finanțatorii nu au o obligație fiduciară față de reclamant, astfel că este posibil să nu acționeze în interesul acestora. O cauză de notorietate în acest sens este *Sysco c. Burford*, Sysco susținând că finanțatorul litigiului său, Burford Capital, a împiedicat-o să accepte înțelegeri rezonabile, ținând-o practic ostatică în propriul său litigiu pe care Sysco dorea să îl soluționeze. Curtea a reținut ferm că „nu va permite unui finanțator care nu are niciun interes în litigiu în afara maximizării profitului investiției sale să treacă peste deciziile luate de partea care a intentat efectiv procesul”, remarcând, de asemenea, că „eforturile Burford de a maximiza randamentul investițiilor” în acest caz au impus o „povară enormă” asupra sistemului judiciar¹. Acordurile de finanțare stabilesc și modul în care finanțatorul va fi plătit. În multe cazuri cunoscute, atunci când reclamantul câștigă o cauză finanțată, finanțatorul se va îndestula din câștiguri înaintea reclamantului, astfel de aranjamente reducând (în special în cazul acțiunilor colective) cuantumul despăgubirilor de care vor beneficia în mod real reclamantii. Amintim în acest context și decizia din cauza *Essar Oilfields Services Limited c. Norscot Rig Management Pvt Ltd*, prin care Curtea Comercială din Regatul Unit a refuzat să admită o contestație la *Arbitration Act 1996* s. 68 împotriva deciziei unui tribunal de arbitraj ICC care a acordat Norscot recuperarea finanțării din calitatea de terț în cadrul hotărârii privind costurile². Pe de altă parte, trebuie admis că, deși finanțatorul și

¹ *Sysco Corp. c. Agri Stats, Inc.*, Case No. 21-cv-1374 (D. Minn.), and *Sysco Corp. c. Cargill Inc.*, Case No. 22-cv-1750 (D. Minn.), disponibil la <https://institutelegalreform.com/wp-content/uploads/2024/02/Burford-opinion.pdf>, accesat la 6 mai 2025.

² *Essar Oilfield Services Ltd v Norscot Rig Management PVT Ltd* [2016] EWHC 2361 (Comm) în CMS Law-Now, *Recoverability of Third Party Funding Costs in Arbitration: Essar v Norscot Revisited*, 21 decembrie 2021, disponibil la: <https://cms-lawnow.com/en/ealerts/2021/12/recoverability-of-third-party-funding-costs-in-arbitration-essar-v-norscot-revisited>.

reclamantul se bucură de libertatea de a contracta, inclusiv în privința stabilirii remunerației finanțatorului, autonomia astfel consacrată poate submina rezultatul obținut de reclamant tocmai prin accesul la justiție facilitat de finanțator, având în vedere că, după câștigarea litigiului, cel dintâi va fi privat de o parte substanțială a despăgubirii solicitate prin acțiunea introductivă.

TPLF ridică și numeroase probleme etice, cum ar fi: conflictele de interese care pun în pericol obligațiile unui avocat față de client (spre exemplu, prin acordurile de finanțare care permit finanțatorului să aibă un drept de veto în alegerea avocatului; în cauza *Chaul c. Abu-Ghazaleh*, finanțatorul a avut dreptul de a aproba introducerea acțiunii în justiție; a controlat selecția avocaților reclamantului; a recrutat martori de fapt și experți; a primit, revizuit și aprobat facturile avocaților; și a avut posibilitatea de a se opune tranzacțiilor, instanța considerând că acest nivel de control este suficient de extins pentru a justifica tratarea finanțatorului drept „parte” în sensul unei legi privind onorariile¹), interferențele finanțatorului în exercitarea de către avocat a unei judecăți obiective și independente în beneficiul clientului, influența indirectă asupra litigiului (un reclamant poate fi reticent în încheierea unei tranzacții din cauza obligației contractuale de a rambursa unui finanțator o parte substanțială din veniturile obținute din tranzacție, pe când un reclamant îngrijorat de prelungirea duratei litigiului, ceea ce va determina o obligație crescândă de rambursare, poate fi tentat să încheie o tranzacție mai puțin avantajoasă²).

Concluzii

Orientările viitoare în materia TPLF, chiar și la nivel de principii, pot contribui la îmbunătățirea climatului investițional, prevenind creșterea necontrolată a costurilor litigiilor și diminuând riscul de perturbare a activităților comerciale și a poziționării strategice. Plafonarea ratei de rentabilitate a finanțatorului, cerințe de transparență și solicitarea de dovezi de adecvare a capitalului aplicate celui din urmă pot garanta asigurarea echilibrului cu obiectivele reclamantului. Totodată, stabilirea unor criterii de eligibilitate pentru finanțatori ar putea determina o creștere a numărului acestora. Indiferent de rezultatele unei analize risc – beneficii³ privind posibile direcții de reglementare specifice TPLF, existența unor probleme juridice de natură contractuală, etică și procedurală ridicate de finanțarea litigiilor se confirmă fără tăgadă.

¹ *Abu-Ghazaleh v. Chaul*, 36 So. 3d 691, 693 (Fla. Dist. Ct. App. 2009). <https://law.justia.com/cases/florida/third-district-court-of-appeal/2009/3d07-3130.html>.

² Pe larg în J.J. Stroble, L. Welikson, *Third-Party Litigation Funding: A Review of Developments*, Defense Counsel Journal, ianuarie 2020, disponibil în format PDF la: https://www.iadclaw.org/assets/1/17/Third-Party_Litigation_Funding_-_A_Review_of_Recent_Industry_Developments2.pdf, accesat la 6 mai 2025.

³ A se vedea pe larg J. Saulnier, K. Müller, I. Koronthalyova, *Responsible private funding of litigation*, European Added Value Unit PE 662.612 – March 2021.

III. JURISPRUDENȚĂ COMENTATĂ ȘI ADNOTATĂ

1. Acțiunea în răspundere împotriva foștilor administratori ai societăților pe acțiuni. Condiții de admisibilitate. Calificarea, din perspectivă procesuală, a condiției aprobării de către adunarea generală a acționarilor a inițierii acțiunii în răspundere

Action against former directors of public limited companies. Conditions of admissibility. The procedural classification of the condition of approval by the general meeting of shareholders of the initiation of an action for liability

Abstract

The liability of company directors is an essential legal mechanism for protecting corporate interests and shareholders' rights. Recent case law of the High Court of Cassation and Justice has confirmed the mandatory nature of a shareholders' general meeting resolution as a prerequisite for initiating liability actions against former directors. Through a systematic interpretation of the provisions of Law no. 31/1990, the Supreme Court ruled that this competence belongs exclusively to the general meeting and cannot be exercised by directors in office. This interpretation, based on the social character of the liability action and its legal cause, ensures the uniform application of Article 155 of Law no. 31/1990 in accordance with the institutional framework of joint-stock companies. This article examines recent judicial rulings of the High Court of Cassation and Justice – Second Civil Section, including decisions no. 7/2023, no. 1354/2024, and no. 1853/2024.

Rezumat

Răspunderea administratorilor societăților pe acțiuni reprezintă un mecanism juridic esențial pentru protejarea intereselor sociale și ale acționarilor. Practica recentă a Înaltei Curți de Casație și Justiție a confirmat caracterul imperativ al hotărârii Adunării Generale a Acționarilor ca premisă obligatorie pentru inițierea acțiunii în răspundere împotriva foștilor administratori. Printr-o interpretare sistematică a dispozițiilor Legii nr. 31/1990, instanța supremă a statuat în sensul că această competență revine exclusiv Adunării Generale și nu poate fi exercitată de administratorii în funcție. Soluția jurisprudențială este fundamentată pe caracterul social al acțiunii și pe cauza ei juridică, asigurând totodată aplicarea unitară a prevederilor art. 155 din Legea nr. 31/1990, în concordanță cu arhitectura instituțională a societății pe acțiuni.

- Cod civil: art. 209
- Legea nr. 31/1990: art. 155
- Codul de procedură civilă: art. 36, art. 57 alin. (4)

(ICCJ, s. a II-a civ., dec. nr. 1354/2024,
trimisă, în rezumat și cu **comentariu**, de **jud. Adina-Oana Surdu***)

* Președintele s. a II-a civ. a ICCJ.

Prin cererea înregistrată pe rolul Trib. București, s. a VI-a civ., reclamanta C.N. Poșta Română S.A. a solicitat obligarea părților, în solidar, la plata prejudiciului în cuantum de 100.407 lei, actualizat cu dobânda legală, calculată de la data introducerii cererii de chemare în judecată și până la data acoperirii integrale a acestuia, astfel cum acest prejudiciu a fost constatat de Curtea de Conturi prin decizia nr. ... și de organele interne de control prin Nota de prezentare nr. ..., în urma cercetărilor efectuate pentru ducerea la îndeplinire a măsurii nr. II.6 din Decizia Curții de Conturi.

Prin sentința civilă pronunțată, Trib. București – s. a VI-a civ., a admis excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei și a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamanta C.N. Poșta Română S.A. în contradictoriu cu părții, ca fiind formulată de o persoană fără calitate procesuală activă.

Prin decizia civilă pronunțată, C. Ap. București, s. a VI-a civ. a admis apelul, a anulat sentința civilă apelată și a trimis cauza pentru rejudecare aceleași instanțe.

Pentru a dispune astfel, instanța de apel a reținut, în esență, că nu este justificată formularea unei acțiuni în răspundere în absența unui mandat acordat de Adunarea generală în condițiile arătate de art. 155 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, curtea de apel având în vedere chiar distincția expusă de prima instanță în legătură cu excepția lipsei calității procesuale active și excepția lipsei calității de reprezentant.

ICCJ, prin decizia pronunțată, a respins recursul declarat, menținând în întregime decizia pronunțată de către instanța de apel.

În esență, Înalta Curte reține că adunarea generală reprezintă organul de deliberare și decizie al unei societăți comerciale, fiind formată din totalitatea acționarilor societății și concentrând voința socială. Potrivit legii, adunarea generală decide în toate problemele esențiale ale activității societății, fiind organul de conducere al societății. Această prerogativă nu se juxtapune atributului exclusiv aparținând persoanei juridice de a sta în justiție în nume propriu, fie în calitate de reclamant, fie în calitate de pârât sau o altă calitate procesuală prevăzută de Codul de procedură civilă.

Potrivit dispozițiilor art. 209 C. civ.: *(1) persoana juridică își exercită drepturile și își îndeplinește obligațiile prin organele sale de administrare, de la data constituirii lor; (2) au calitatea de organe de administrare, în sensul alin. (1), persoanele fizice sau persoanele juridice care, prin lege, actul de constituire sau statut, sunt desemnate să acționeze, în raporturile cu terții, individual sau colectiv, în numele și pe seama persoanei juridice.*

Concluzia care rezultă din interpretarea logică și gramaticală a textului este aceea că titular al capacității de exercițiu este însăși persoana juridică, subiect distinct de drept, iar punerea în valoare a acestei capacități se realizează prin organele sale de conducere. Acest atribut este recunoscut doar în puterea și la dispoziția persoanei juridice, în considerarea atributelor inexorabile aparținând personalității juridice atribuite societății.

În opinia instanței supreme, adunarea generală nu subzistă ca subiect distinct de persoana juridică însăși, dreptul conferit în mod expres de art. 155 alin. (1) din Legea societăților fiind acela de a hotărî asupra angajării răspunderii patrimoniale și neavând semnificația atribuirii adunării generale de competențe pe plan procesual civil.

Examinând considerentele deciziei atacate, Înalta Curte observă că argumentele reținute de instanța de apel vizează calificarea lipsei hotărârii adunării generale a acționarilor, în sensul formulării acțiunii în răspundere împotriva foștilor directori, nu ca o cerință de admisibilitate a acțiunii, ci ca o problemă de reprezentare, situație față de care a

apreciat că se impune analizarea cu prioritate a excepției lipsei calității de reprezentant a semnatarului acțiunii.

Potrivit art. 155 alin. (1) din Legea nr. 31/1990, acțiunea în răspundere contra administratorilor, directorilor, membrilor directoratului și consiliului de supraveghere din cadrul societăților pe acțiuni, pentru daune cauzate societății de aceștia prin încălcarea îndatoririlor lor față de societate, aparține adunării generale. Conform dispozițiilor art. 155 alin. (2) din aceeași lege, adunarea generală desemnează, totodată, persoana însărcinată să exercite acțiunea în justiție.

Înalta Curte relevă că art. 155 alin. (1) și (2) din Legea societăților nr. 31/1990 conține reglementarea unor condiții în care acțiunea în răspundere poate fi demarată, în sensul că atribuie dreptul de acționare a administratorului, directorului, membrului comitetului director sau consiliului de supraveghere în competența adunării generale a acționarilor. Acest drept include prerogativa de decizie a introducerii acțiunii în justiție, având unicul obiect de angajare a răspunderii patrimoniale a persoanei mai sus arătate.

Înalta Curte apreciază că adoptarea de către AGA a unei hotărâri în vederea autorizării inițierii demersului judiciar, prealabil introducerii acțiunii, reprezintă o condiție de introducere a acțiunii în atragerea răspunderii și vizează, în plan procesual, capacitatea procesuală de exercițiu, astfel cum este reglementată de art. 57 alin. (1) C. pr. civ.

În acest context, se apreciază că în mod greșit instanța de apel a considerat că lipsa hotărârii adunării generale a acționarilor determină lipsa dovezii calității de reprezentant, textul art. 155 din Legea nr. 31/1990 neputând fi interpretat în sensul unui mandat special în raport de obiectul concret al cererii de chemare în judecată.

Potrivit dispozițiilor art. 57 alin. (1) C. pr. civ., *cel care are calitatea de parte își poate exercita drepturile procedurale în nume propriu sau prin reprezentant, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel, iar potrivit alin. (2) partea care nu are exercițiul drepturilor procedurale nu poate sta în judecată decât dacă este reprezentată, asistată ori autorizată în condițiile prevăzute de legile sau, după caz, de statutele care îi reglementează capacitatea ori modul de organizare.*

Ca atare, capacitatea procesuală de exercițiu este acea parte a capacității procesuale care constă în aptitudinea unei persoane care are folosința unui drept, de a valorifica acest drept în justiție. Cu alte cuvinte, capacitatea de exercițiu nu este una dintre condițiile pentru a fi parte în proces, ci doar o condiție pentru a exercita acțiunea civilă.

În speță, dispozițiile art. 57 alin. (1) C. pr. civ. trebuie interpretate din perspectiva dispozițiilor art. 209 C. civ., astfel încât persoanele juridice își exercită drepturile și își asumă obligațiile în plan procesual în scopul valorificării în justiție a dreptului sau interesului în legătură cu care s-a născut litigiul, voința juridică exprimându-se prin organele de administrare.

În litigiile având ca obiect antrenarea răspunderii directorilor întemeiată pe prevederile art. 155 din Legea nr. 31/1990, capacitatea de exercițiu este condiționată de hotărârea adunării generale de autorizare a acțiunii, persoanele juridice neputând exercita drepturi care excedează scopului edictat de norma legală indicată.

Prin urmare, lipsa hotărârii adunării generale în vederea introducerii acțiunii în atragerea răspunderii administratorului (directorului general) pune în imposibilitate instanța de judecată de a verifica condițiile de exercitare a drepturilor procesuale.

Cu alte cuvinte, adoptarea hotărârii adunării generale în vederea introducerii acțiunii în atragerea răspunderii directorului reprezintă autorizarea organului decizional, respectiv